

Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020

B.2.6 Shrnutí a doporučení

Pořizovatel: Jihomoravský kraj

Konzultant: SPF Group, v.o.s.

říjen 2011

Obsah

Obsah	2
1 Shrnutí hlavních závěrů.....	3
1.1 Hlavní zjištěné přednosti a problémy	3
1.2 Regionální diferenciacce kraje	4
2 Obecná doporučení pro přípravu návrhové části SRJMK	5
2.1 Procesní doporučení	5
2.2 Strategická a tematická doporučení	6

1 Shrnutí hlavních závěrů

Smyslem této kapitoly je průřezové shrnutí klíčových závěrů jednotlivých analytických výstupů. Shrnutí je provedeno na obecné úrovni s tím, že detailní informace obsahují zmíněné analytické výstupy.

1.1 Hlavní zjištěné přednosti a problémy

Z provedených analýz vyplývá několik podstatných závěrů. Předně je možné obecně přijmout, že přednostmi kraje jsou tyto oblasti:

- relativně kvalitní výzkum, vývoj, relativně velké množství inovačních firem a školství (zvláště vysoké),
- geografická poloha a dopravní dostupnost vč. veřejné dopravy v rámci ČR, příp. střední Evropy,
- institucionální kapacita a institucionální síla kraje,
- pozitivní vnější tvář kraje,
- převážně příznivá struktura obyvatelstva z hlediska vzdělanosti, kvalifikace atd.,
- kvalitní a dostupné zdravotnictví a sociální služby,
- stabilní sociokulturní prostředí,
- převážně čisté prostředí a atraktivní krajina.

Rovněž je možné konstatovat, že hlavními problémovými místy kraje jsou:

- nedobudované či nezmodernizované dopravní sítě a uzly,
- nedořešené globální dopravní napojení,
- zaměření výzkumu často neodpovídá zaměření aplikované sféry (firem), spolupráce mezi subjekty provádějící výzkum a mezi firmami dosud není plně rozvinuta,
- nedostatky v zázemí pro studenty a pro pracovníky ve špičkových oborech,
- nedostatečně využitý, resp. „nedotažený“ potenciál kraje pro některá odvětví (např. cestovní ruch či zázemí pro špičkovou pracovní sílu uvedené v předchozím bodě),
- infrastrukturní deficit, zvláště v periferních částech kraje,
- značné regionální rozdíly, přítomnost relativní excelence i sociálních a ekonomických problémů uvnitř kraje,
- přítomnost brownfieldů a ekologických zátěží,
- potenciální nedostatek zdrojů pitné vody.

1.2 Regionální diferenciace kraje

Jedním ze zjištěných skutečností je poměrně vysoká a rostoucí regionální diferenciace kraje. V kraji existuje zřetelná diskontinuita mezi Brnem, resp. širší brněnskou aglomerací, a ostatními částmi kraje. Do nich patří nejen zcela periferní regiony, ale i středně velká města, přičemž největší koncentrace problémů se obecně týká regionů Znojemska, Vranovska, Hornácka (příp. dalších částí Hodonínska) a Boskovicka, a to vždy včetně centra daného regionu. Každý z těchto regionů se vyznačuje odlišnou mozaikou problémů. Zmíněná diskontinuita existuje nejen z hlediska hodnocení jednotlivých faktorů sociálně-ekonomického rozvoje, ale i z hlediska institucionálního. Obě části kraje totiž zjevně tvoří i odlišná institucionální a informační prostředí. V důsledku toho je nejen socioekonomická situace, ale i pohled na význam jednotlivých rozvojových faktorů v současnosti a na budoucnost kraje v těchto dvou částech kraje výrazně odlišný. V „brněnském“ prostředí jsou přítomny progresivní aktivity a rovněž pohled na situaci kraje ze strany místní subjektů pozitivnější. Naopak v periferních částech kraje vedle reálných problémů existuje i odlišné, převážně tradiční sociokulturní a informační prostředí.

Jihomoravský kraj v současnosti jako jeden z mála krajů v ČR uplatňuje spíše strategickou regionální politiku (růst konkurenceschopnosti centra, které by následně mělo zajistit dostatečný růst i pro periferní části kraje) před regionální politikou pojišťovací (snižování meziregionálních rozdílů v kraji). Tento v českém prostředí poměrně odvážný přístup představuje příležitost pro reálný růst významu centra Jihomoravského kraje a postupně i jeho zbývajících částí. V důsledku toho ale také dochází spíše k posilování regionálních rozdílů i intervencemi ze strany veřejné správy. Celkem přirozeně panuje souhlas s touto politikou zejména v „brněnském institucionálním prostředí“ a naopak nesouhlas ve venkovských, periferních částech kraje, což odlišnost obou světů dále zvyšuje.

Je tedy pravděpodobné, že v Jihomoravském kraji se zvyšují rozdíly mezi regiony uvnitř kraje i ve vnímání těchto rozdílů v podobě existence jádrové a periferní části kraje.

2 Obecná doporučení pro přípravu návrhové části SRJMK

Ze zjištěných závěrů vyplývá několik zřetelných doporučení, která je vhodné uvést již zde, byť budou mít pochopitelně dopad i na návrhovou část SRJMK. Doporučení si však v této fázi nekladou za cíl vytvářet systematickou, vnitřně provázanou strategii. Jedná se o relativně autonomní návrhy rozdělené do dvou skupin:

- procesní doporučení zabývající se institucionálním řízením rozvoje kraje,
- strategická a tematická doporučení zahrnující regionální a tematickou dimenzi krajské politiky.

2.1 Procesní doporučení

Procesní doporučení vyplývají především ze závěrů vyhodnocení SRJMK 2006-10 a ze zpracovaného přehledu hlavních rozvojových dokumentů kraje. Identifikována jsou tato doporučení:

1. Z důvodu fakticky nejednoznačné vazby mezi SRJMK a PRJMK při jejich užití pro strategické řízení rozvoje kraje je třeba zvážit buď (i) formální sjednocení dlouhodobého a střednědobého plánování do jediného dokumentu, nebo (ii) ještě lépe důslednější definice doplňkovosti obou dokumentů, tedy SRJMK jako hlavního koncepčního dokumentu a PRJMK jako dokumentu implementačního, který ze SRJMK vychází, respektuje její strukturu a je jejím pravidelně aktualizovaným implementačním plánem.
2. Z důvodu nedostatečné vazby SRJMK na dílčí krajské koncepce a nejasného načasování zpracování jednotlivých strategických dokumentů je třeba zvážit řešení, kdy SRJMK bude nejen formálně, ale i fakticky závazným vodítkem při zpracovávání a implementaci dílčích (odvětvových) koncepčních dokumentů kraje. Tyto odvětvové koncepce kraje samozřejmě musí též respektovat příslušné odvětvové strategie na národní úrovni.
3. Z důvodu absence implementačního mechanismu SRJMK je vhodné pojmout v budoucnosti PRJMK jako realizační manuál, který by závazně definoval postupy kontroly realizace, vazbu na rozpočty a rozpočtové výhledy kraje a vazby na ÚDP kraje. V případě, že by PRJMK byl sloučen se SRJMK, musí mít SRJMK vlastní implementační manuál.
4. Přípravu i realizaci SRJMK je nutné konzultovat se zástupci odborné, případně i široké veřejnosti. Zapojení širší veřejnosti je u strategií na úrovni kraje poněkud komplikované procesně i kompetenčně, a zcela tedy postačí projednání strategie v rámci procesu SEA, v rámci veřejného projednání a následným zveřejněním dokumentu na webu. Při přípravě aktualizace SRJMK i při její realizaci je však nezbytné v maximální míře uplatnit princip partnerství odborné veřejnosti. Nezbytné je zohlednit také regionální dimenzi partnerství a zajistit mj. dostatečnou participaci zástupců periferních částí kraje.
5. Dílčím doporučením je i ve vztahu k nutnosti zajištění dat pro monitoring realizace SRJMK 2020 důsledné setrvání na průběžném zajišťování informací prostřednictvím studií a analýz. Již v současné době má kraj zkušenost se zpracováváním takových studií, které jsou inovativní svým obsahovým zaměřením, použitou metodikou apod. a vytvářejí kvalitní informační základnu pro rozhodování o zaměření krajské politiky (např. reálně využívaná Regionální inovační strategie, Terénní průzkum firemní sféry, Výběrové šetření firem a VaV center v Brně za účelem zlepšení mobility zaměstnanců, Územní studie aglomeračních vazeb Brna a jeho okolí apod.). Na druhé straně má indikátorová soustava být srozumitelná a jednoduchá a nesmí vytvářet nadměrné požadavky na nákladné a obtížné zajišťování dat.
6. Soustavu cílů na úrovni priorit či opatření je třeba doplnit souborem indikátorů. Současně je nezbytné zajistit pomocí existujících zdrojů dat poskytujících informace pravidelně (každoročně

publikované statistické zdroje, analýzy, studie, průzkumy atd.) potřebná data ve vazbě na konkrétní indikátory.

2.2 Strategická a tematická doporučení

Procesní doporučení vyplývají především ze závěrů jednotlivých analytických výstupů. Identifikována jsou tato doporučení:

1. Z důvodu příliš širokého zaměření SRJMK je nutné zvážit koncentraci na témata rozhodující pro konkurenceschopnost kraje (výzkum, vývoj, inovace, rozvoj lidských zdrojů apod.) a na témata, kde dosavadní zkušenosti z realizace SRJMK ukazují na silné problémy (podpora podnikání a investic, bydlení, cestovní ruch aj.)
2. Jedním z doporučení pro přípravu návrhové části strategie je současně nutnost jednoznačně stanovit, zda kraj chce setrvávat na zvolené cestě preferující spíše strategickou regionální politiku (tedy politiku růstu konkurenceschopnosti centra regionu), nebo zda má být posílena role pojišťovací regionální politiky (tedy politiky usilující o vyrovnávání meziregionálních rozdílů), příp. zda má být naopak strategická regionální politika preferována ještě více než nyní. Jihomoravský kraj je přitom nyní v rámci ČR poměrně unikátní jednak tím, že politiku se zřetelnými regionálními dopady vůbec realizuje, a jednak právě preferencí strategického přístupu v regionální politice. Doporučeným „prostorovým vzorcem krajské politiky“ je přetrvávající preference růstu centra, ale s přesunutím důrazu na udržitelnost projektů a na „měkké“ aktivity a se snahou o to umožnit okrajovým regionům kraje z růstu centra alespoň částečně těžit a zajistit jim odpovídající infrastrukturní vybavení.
3. Pro návrhovou část vyplývají ze závěrů dílčích analýz následující témata, která by se měla stát kostrou návrhové části strategie vč. adekvátního zajištění návrhu opatření a jejich projednání v odborných pracovních skupinách:
 - **Ekonomika, výzkum a inovace** (ve smyslu využití výzkumných a inovačních kapacit kraje pro aplikaci výsledků výzkumu v komerční sféře a pro rozvoj podnikání), a to i v periferních oblastech kraje (ve smyslu posílení schopnosti subjektů v periferních oblastech absorbovat nové poznatky a zvýšení jejich inovačního potenciálu, byť třeba ve „venkovských“ odvětvích)
 - **Páteří infrastruktura a napojení kraje** (ve smyslu posílení a modernizace dopravního napojení kraje různými druhy dopravy na okolní centra a zejména pak na centra evropská, případně globální, přičemž se vždy nutně nejedná o realizaci nákladných dopravních staveb, ale např. o nové služby v dopravě využívající současnou infrastrukturu, a ve smyslu zajištění dlouhodobě udržitelného a kapacitního zásobování kraje energiemi a pitnou vodou a eliminace rizika záplav)
 - **Vzdělávání a lidské zdroje** (ve smyslu zajištění potřebné infrastruktury a zázemí na úrovni vysokých i středních škol i pro kvalifikované pracovníky a veřejnou správu při současném zajištění standardu celoživotního, tj. komplexního, dlouhodobého vzdělávání, neformálního vzdělávání, zdravotnických a sociálních služeb pro široké skupiny obyvatel a ve všech částech kraje s ohledem na stávající i potenciální změny v jejich struktuře)
 - **Péče o znevýhodněné části kraje** (ve smyslu zlepšení dopravního napojení na rozvíjející se a výše uvedenými návrhy podporované centrum kraje a koordinované a zdůvodněné rekonstrukce některých dlouhodobě podfinancovaných složek infrastruktury v periferních částech kraje a dále ve smyslu péče o krajinu a udržení vitality venkovských území)

Je zřejmé, že výše uvedená témata mají zřetelný územní rozměr. První 3 témata jsou orientována na další podporu rozvoje a posílení excelence centra a na alespoň částečné využití této excelence pro rozvoj ostatních částí kraje. Čtvrté téma je zaměřeno na znevýhodněné či problémové části kraje a plní cíl vyváženého rozvoje území.